

NATURAE TUTELA	19/2	119 – 131	LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ 2015
----------------	------	-----------	------------------------

CHOROLÓGIA NIEKTORÝCH TAXÓNOV KRITICKÝCH RODOV *CRATAEGUS* L. A *ROSA* L. VO VYBRANÝCH ČASTIACH NÁRODNÉHO PARKU NÍZKE TATRY. ČASŤ 4.

ANNA SOLTYS-LELEK – BEATA BARABASZ-KRASNY –
– PETER TURIS – INGRID TURISOVÁ

A. Soltys-Lelek, B. Barabasz-Krasny, P. Turis, I. Turisová: Chorology of some taxa from the critical genera *Crataegus* L. and *Rosa* L. in the selected areas of the Low Tatras National Park (Slovakia). Part IV.

Abstract: This paper presents the results of research of the hawthorns and the roses in the Horné Pohronie region (Central Slovakia) in 2014. The work is the continuation of a systematic survey of the occurrences this two poorly researched genera in the Low Tatras National Park. We recorded the occurrence of 7 taxa of hawthorns and 10 taxa of roses at 51 localities in the south-eastern part of the territory. The most frequent taxa of roses are *Rosa dumalis* Bechst. (48 localities), *R. ×subcanina* (H. Christ) R. Keller (38 localities) and *R. canina* L. (26 localities). Representation of hybrids and infraspecific variability of both of genus in the area is considerable, we have identified 3 hybrids and 7 varieties of hawthorns and a triple hybrid *Crataegus monogyna* × *C. laevigata* × *C. rhipidophylla*, also 2 hybrids and 14 varieties of roses.

Key words: *Crataegus*, *Rosa*, critical genera, Low Tatras National Park, Carpathians, Slovakia

ÚVOD

Horehronské údolie od Brezna po prameň Hrona je botanicky známe najmä početnejšími a zachovalejšími mokradami. Ich vegetačnému alebo floristickému štúdiu sa venovali napríklad HÁBEROVÁ (1968, 1976a, 1976b, 1979, 1999), TURIS (1994), KOCHJAROVÁ et al. (2002, 2005) a HRIVNÁK et al. (2009). Vzhľadom na predmet výskumu týchto prác však informácie o prítomnosti suchomilnejších hlohov alebo ruží neobsahujú.

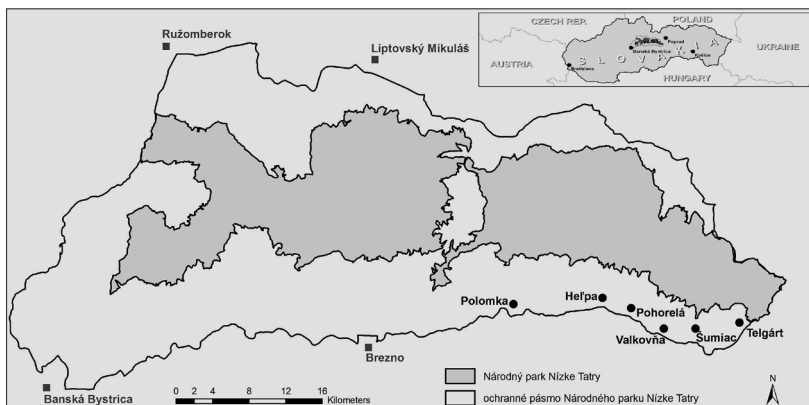
Ojedinelé údaje o výskyte ruží v tejto oblasti uvádza JURKO (1962), ktorý spomína *Rosa pendulina* L. var. *pendulina* (ut *R. pendulina* var. *pyrenaica*) z Pohorelskej Maše, *R. dumalis* (ut *R. glauca* Vill., *R. dumalis* ssp. *vosagiaca* (Desp.) R. K.) z Polomky a z Pohorelskej Maše, *R. dumalis* Bechst. var. *coriifolia* (Fr.) Boulenger (ut *R. coriifolia* Fr., *R. dumalis* ssp. *coriifolia* R. K. et Gams) z Pohorelskej Maše. Kláštorského zberu *R. sherardii* z Pohorelskej Maše a z Telgártu (ut Švermovo) cituje VĚTVIČKA (1992) a na severných svahoch rozľahlého masívu Kráľovej hole dominujúceho Horehroniu našli *R. pendulina* HROUDA et al. (1990).

O prítomnosti hlohov v uvedenom území je ešte menej publikovaných správ. Medzi obcami Braváčovo a Beňuš zistila *Crataegus ×macrocarpa* (ut *C. calycina*) HRABĚTOVÁ-UHROVÁ (1956) a jej nález cituje vo svojej práci aj JURKO (l. c.).

Súčasným výskumom dopĺňame neúplné poznatky o rozšírení týchto taxonomicky obtiažnych skupín rastlín a nadväzujeme na doterajší výskum uskutočnený v iných častiach Národného parku Nízke Tatry (SOLTYS-LELEK et al., 2012, 2013, 2014).

OPIS ÚZEMIA A METODIKA

Výskum hlohov a ruží sme v septembri 2014 uskutočnili v oblasti horného Pohronia v okolí obcí Polomka, Heľpa, Pohorelá, Valkovňa, Šumiac a Telgárt v juhovýchodnej časti ochranného pásma Národného parku Nízke Tatry (obr. 1). Sledované územie je súčasťou orografického celku Horehronské podolie (MAZÚR, LUKNIŠ, 1980) a fytogeografického okresu 22 – Nízke Tatry (FUTÁK, 1980).

Obr. 1. Prehľad skúmaných lokalít. Autor P. Turis

Fig. 1. The survey of studied localities. Author P. Turis

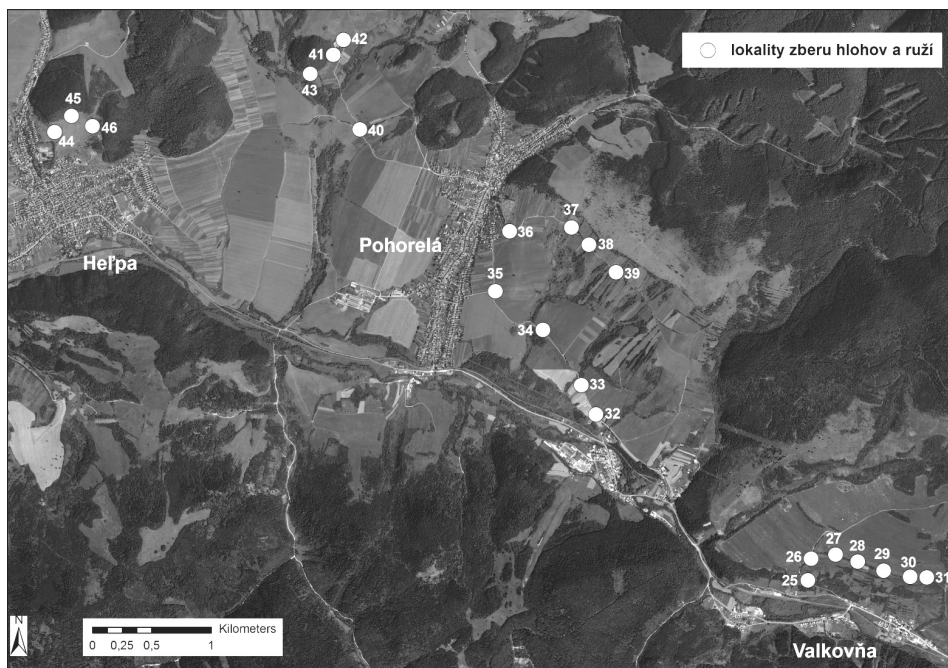
Hlohy a ruže sa v sledovanom území vyskytujú solitérne alebo v skupinách ako súčasť krovinovej i stromovej mimolesnej vegetácie spoločne s *Prunus spinosa*, *Rubus fruticosus* agg., *Picea abies*, *Populus tremula*, *Salix caprea* a rôznymi inými drevinami. Najčastejšie rastú na menej udržiavaných až opustených pasienkoch, starých kamenitých medziach, pozdĺž poľných ciest, v ekotónoch okrajov lúk a porastov stromov, zriedkavejšie aj na ruderalizovaných miestach pri opustených lomoch, alebo na extrémnejších svahoch s výstupom materskej horniny.

V okolí každej obce sme prechádzali stanovištia s predpokladaným výskytom hlohov a ruží. Miesta s ich výskytom sú zakreslené na obr. 2 – 4. Nachádzajú sa v nadmorskej

Obr. 2. Lokality zberu hlohov a ruží pri Telgárte (č. 1 – 13) a Šumiaci (č. 14 – 24). Autor P. Turis

Fig. 2. The localities of roses and hawthorns collections near Telgárt village (nr. 1 – 13) and Šumiac village (č. 14 – 24). Author P. Turis

Obr. 3. Lokality zberu hlohov a ruží pri Valkovni (č. 25 – 31), Pohorelej (č. 32 – 43) a Heľpe (č. 44 – 46). Autor P. Turis

Fig. 3. The localities of roses and hawthorns collections near Valkovňa village (nr. 25 – 31), Pohorelá village (č. 32 – 43) and Heľpa village (č. 44 – 46). Author P. Turis

Obr. 4. Lokality zberu hlohov a ruží pri Polomke (č. 47 – 51). Autor P. Turis

Fig. 4. The localities of roses and hawthorns collections near Polomka village (nr. 47 – 51). Author P. Turis

výške približne 600 – 1150 m. Geologický substrát pri Telgárte tvoria ortoruly a kremené pieskovce (lokality č. 1 – 13), v okolí Šumiaca deluviálno-proluviálne štrky (lokality č. 14 – 17, 23 – 24) i wettersteinské dolomity (lokality č. 18 – 22), medzi Valkovňou a Pohorelou (lokality č. 25 – 36, 40) ako aj pri Polomke (lokality č. 47 – 51) deluviálno-proluviálne štrky a svahové hliny, medzi Pohorelou a Heľpou (lokality č. 41 – 46) ramsauské dolomity (BIELY, 1992).

Pri hojných a ľahko rozlíšiteľných taxónoch (napr. *Crataegus laevigata*, *C. monogyna*, *Rosa canina*, *R. dumalis*, *R. ×subcanina*) sme prítomnosť iba zaznamenávali, prípadne dokladovali príležitostným zberom. Ostatné jedince sme zbierali a následne determinovali (det. A. Soľtys-Lelek) podľa CHRISTENSEN (1992) a POPEK (1996). Dokladový materiál (spolu 217 položiek) je uložený v herbári Ojcowskiego Parku Narodowego (OPN) v Poľsku.

Taxonomická koncepcia a názvoslovie hlohov je podľa prác CHRISTENSEN (1992, 1997) a JANJIC (2002), ruží podľa HENKER (2000), POPEK (1996, 2002, 2007) a ZIELIŃSKI (1985, 1987). Názvy iných rastlín sú podľa MARHOLD et al. (1998).

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Prehľad zistených taxónov rodu *Crataegus* L. a zoznam lokalít výskytu

V sledovanom území sme zaznamenali výskyt troch druhov, troch hybridov a jedného trojitého križenca hlohov. Pri každom taxóne uvádzame celkový počet nálezov a zoznam miest ich výskytu znázornených na obr. 2 – 4.

SER. *CRATAEGUS*

Subser. *Erianthae*

1. *Crataegus laevigata* (Poiret) DC. (syn. *C. palmstruchii* Lindm.) – 2 nálezy.
Šumiac, 3. 9. 2014, lokalita (OPN): 20;
Pohorelá, 4. 9. 2014, lokalita (OPN): 42.

Subser. *Crataegus*

2. *Crataegus rhipidophylla* Gand. (syn. *C. curvisepala* Lindm.) – 7 nálezov.
V sledovanom území sa druh vyskytuje vo 2 varietach:

– **var. *rhipidophylla*** – 6 nálezov.

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokalita (OPN): 29, 30, 31;
Pohorelá, 4. 9. 2014, lokalita (OPN): 37, 41, 42.

– **var. *ronnigeri* (K. Malý) Janjić** – 1 nález.

Heľpa, 5. 9. 2014, lokalita (OPN): 44.

3. *C. monogyna* Jacq.

– **var. *monogyna*** – 6 nálezov.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokalita (OPN): 6;

Šumiac, 3. 9. 2014, lokalita (OPN): 19;

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokalita (OPN): 28;

Pohorelá, 4. 9. 2014, lokalita (OPN): 39, 41;

Heľpa, 5. 9. 2014, lokalita (OPN): 45.

4. *×macrocarpa* Hegetschw. (syn. *C. ×uhrovae* Soó) [*C. laevigata* (Poiret) DC. × *C. rhipidophylla* Gand.] – 8 nálezov.

Taxón sa v sledovanom území vyskytuje vo 2 varietach:

– **nothovar. *macrocarpa*** – 5 nálezov.

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 16, 21;

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 30, 31;

Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 46.

– **nothovar. *calycina*** (Peterm.) Kerguelen – 3 nálezy.

Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 37;

Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 48, 51.

Hloh veľkoplodý (*C. ×macrocarpa*) je uvádzaný aj z okolia Bravčova a Beňuša (HRABĚTOVÁ-UHROVÁ, 1956).

5. *C. ×subsphaericea* Gand. (syn. *C. fallacina* Klokov) [*C. monogyna* Jacq. × *C. rhipidophylla* Gand.]

– **nothovar. *subsphaericea*** – 5 nálezov.

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 21;

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 26, 27;

Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 45, 46.

6. *C. ×media* Bechst. [*C. laevigata* (Poiret) DC. × *C. monogyna* Jacq.]

– **nothovar. *media*** – 1 nález.

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 16.

7. *C. laevigata* (Poiret) DC. × *C. monogyna* Jacq. × *C. rhipidophylla* Gand. – 1 nález.
Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 51.

Prehľad zistených taxónov rodu *Rosa* L. a zoznam lokalít výskytu

V sledovanom území sme zistili prítomnosť 10 druhov a 14 variet ruží. Podľa Henkerovho prístupu (HENKER, 2000) na druhovej úrovni označujeme aj taxóny hybridogénneho pôvodu *R. ×subcanina* a *R. ×subcollina*. Pri každom taxóne je uvedený celkový počet nálezov a zoznam miest ich výskytu znázornených na obr. 2 – 4.

I. Sect. *Cinnamomeae* DC.

1. *Rosa pendulina* L. (syn. *R. alpina* L.) – 6 nálezov.

V sledovanom území sa druh vyskytuje vo 2 varietach:

– **var. *pendulina*** – 3 nálezy.

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 17, 18;

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 28.

– **var. *pubescens*** (W.D.J. Koch) R. Keller – 3 nálezy.

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 25, 26;

Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 33.

Nominátna varieta ruže ovisnutej (*R. pendulina* var. *pendulina*) je spomínaná aj z Pohorelskej Maše (JURKO, 1962).

II. Sect. *Caninae* DC. emend. H. Christ.

2. *R. dumalis* Bechst. (syn. *R. glauca* Vill. ex Loisel., *R. vosagiaca* Desp., *R. scabrata* Crépín) – 48 nálezov.

V sledovanom území bola ruža hájna (*R. dumalis*) zistená v 4 varietach:

– **var. *afzeliana*** (Fr.) Boulenger (obr. 5) – 39 nálezov.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 1, 3, 4, 5, 6, 9, 10; ostatné lokality: 7, 11, 12, 13;

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 19, 23, 24; ostatné lokality: 14, 15, 16, 17, 20;

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 27, 30; ostatné lokality: 25, 28, 29, 31;

Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 32, 36, 39, 40, 41; ostatné lokality: 34, 37, 38, 43;
 Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 44; ostatné lokality: 46;
 Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 48, 50, 51.

– **var. *dumalis*** (obr. 6) – 42 nálezov.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 1, 2, 3, 9; ostatné lokality: 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11;
 Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 14, 15, 20, 24; ostatné lokality: 16, 17, 18, 19, 23;
 Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 25, 28, 30, 31; ostatné lokality: 26;
 Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41; ostatné lokality: 42;
 Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 45; ostatné lokality: 44, 46;
 Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 47, 48, 51; ostatné lokality: 50.

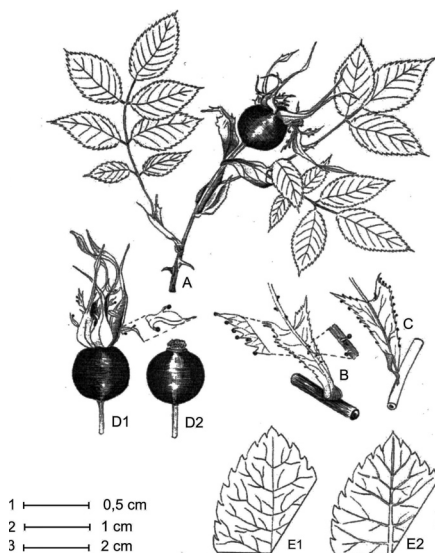
– **var. *coriifolia*** (Fr.) Boulenger (obr. 7) – 33 nálezov.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 2, 3, 5, 9, 10; ostatné lokality: 8, 11, 12;
 Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 14, 15, 18, 19, 24; ostatné lokality: 16, 20, 21;
 Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 27, 29; ostatné lokality: 25, 28, 30, 31;
 Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 33, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 43; ostatné lokality: 39;
 Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 44;
 Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 51.

– **var. *caesia*** (Sm.) Boulenger – 2 nálezy.

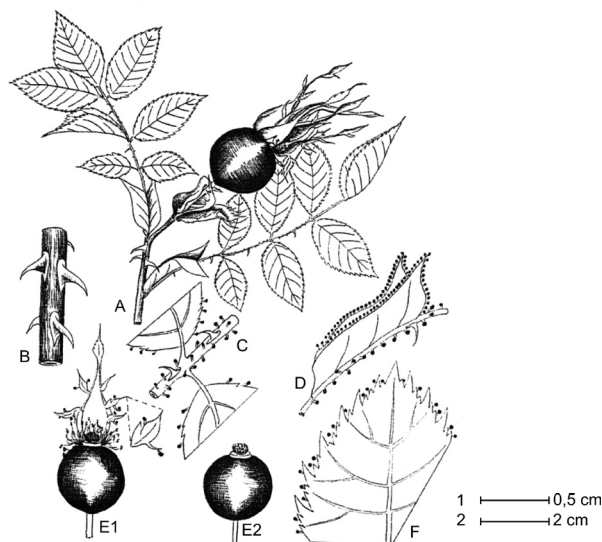
Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 5;
 Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 15.

Pri Polomke ružu hájnu (*R. dumalis*) našiel aj JURKO (1962), ktorý ju navyše uvádza aj z Pohorelskej Maše.

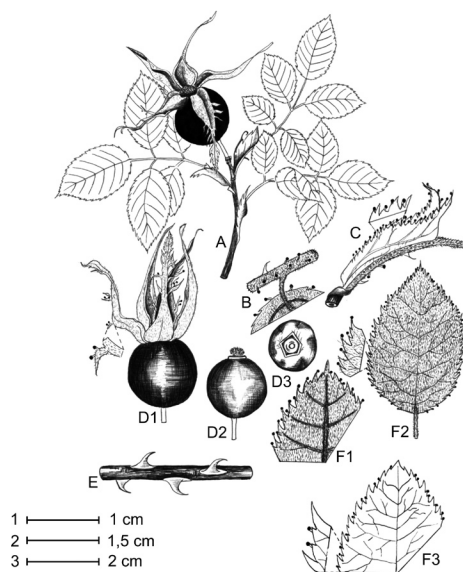
Obr. 5. *Rosa dumalis* Bechst. var. *afzeliana* (Fr.) Boulenger. A: časť plodiaceho brachyblastu; B: časť listovej stopky; C: prílistok; D1, D2: plod; E1, E2: časť vrchnej strany listu; E2: časť spodnej strany listu. Mierka: 1 : E1, E2; 2 : B, C; 3 : A, D1, D2.

Fig. 5. *Rosa dumalis* Bechst. var. *afzeliana* (Fr.) Boulenger. A: part of axis of fruiting short shoot; B: part of axis of leaf; C: stipule; D1, D2: fruit; E1: part of leaf (upper side); E2: part of leaf (underside). Scale: 1 : E1, E2; 2 : B, C; 3 : A, D1, D2.

Obr. 6. *Rosa dumalis* Bechst. var. *dumalis*. A: časť plodiaceho brachyblastu; B: časť konára; C: časť listovej stopky; D: prlístok; E1, E2: plod; F: časť spodnej strany listu. Mierka; 1 : D, F; 2 : A, B, C, E1, E2

Fig. 6. *Rosa dumalis* Bechst. var. *dumalis*. A: part of fruiting short shoot; B: part of long shoot; C: part of axis of leaf; D: stipule; E1, E2: fruit; F: part of leaf (underside). Scale; 1 : D, F; 2 : A, B, C, E1, E2

Obr. 7. *Rosa dumalis* Bechst. var. *coriifolia* (Fr.) Boulenger. A: časť plodiaceho brachyblastu; B: časť listovej stopky; C: prlístok; D1, D2, D3: plod; E: časť konára; F1: časť spodnej strany listu; F2, F3: časť vrchnej strany listu. Mierka; 1 : C; F1, F2, F3; 2 : D1; 3 : A, B, D2, D3, E

Fig. 7. *Rosa dumalis* Bechst. var. *coriifolia* (Fr.) Boulenger. A: part of fruiting short shoot; B: part of axis of leaf; C: stipule; D1, D2, D3: fruit; E: part of long shoot; F1: part of leaf (underside); F2: part of leaf (upper side). Scale; 1 : C; F1, F2, F3; 2 : D1; 3 : A, B, D2, D3, E

3. *R. sherardii* Dav.

– **var. *sherardii*** (obr. 8) – 3 nálezy.

Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 41, 42;

Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 48.

Ružu Sherardovu (*R. sherardii*) zbieral pri Pohorelskej Maši a pri Telgárte Kláštorský (cf. VĚTVIČKA, 1992).

4. *R. tomentosa* Sm.

– **var. *cinerascens*** (Dumort) Crépin – 1 nález.

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 16.

5. *R. rubiginosa* L. (obr. 9)

– **var. *umbellata*** (Leers) Dumort. – 3 nálezy.

Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 44, 45, 46.

6. *R. inodora* Fr. – 3 nálezy.

V sledovanom území sa druh vyskytuje vo 2 varietach:

– **var. *inodora*** – 2 nálezy.

Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 44;

Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 51.

– **var. *popekii*** (Klášt.) Popek – 1 nález.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 13.

7. *R. canina* L. (syn. *R. dumetorum* Thuill.) – 26 nálezov.

Ruža šipová (*Rosa canina*) je v hodnotenom území zastúpená 3 varietami:

– **var. *dumalis*** Baker – 25 nálezov.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 3, 4, 7, 9, 10;

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 14, 18, 19, 21, 24; ostatné lokality: 22;

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 26, 28, 30; ostatné lokality: 27;

Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 32, 35, 36, 37;

Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 44, 45, 46;

Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 48, 50, 51.

– **var. *deseglisei*** (Boreau) Crépin – 1 nález.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 9.

– **var. *corymbifera*** (Borkh.) Boulenger – 3 nálezy.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 4;

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality: 18;

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 25.

8. *R. ×subcanina* (H. Christ) R. Keller [*R. canina* L. × *R. dumalis* Bechst.] – 38 nálezov.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; ostatné lokality: 11, 12;

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 16, 20, 23; ostatné lokality: 14, 17, 19, 24;

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 26, 27, 31; ostatné lokality: 25, 28, 30;

Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 33, 34, 35, 36, 39, 42; ostatné lokality: 37, 38;

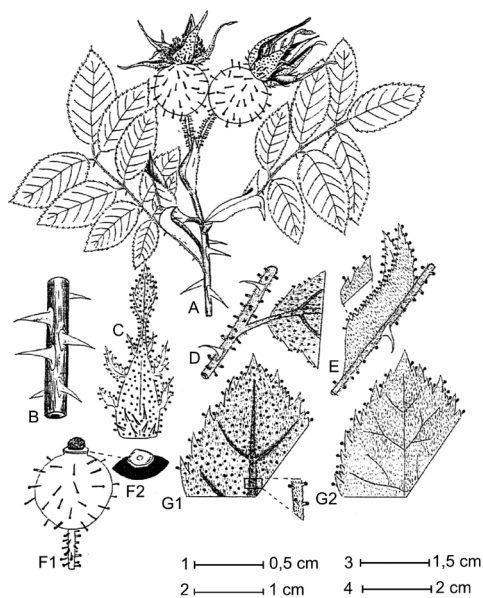
Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 44; ostatné lokality: 46;

Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 47, 48, 50, 51.

9. *R. ×subcollina* (H. Christ) R. Keller (syn. *R. incana* Kit. ex Schult.) [*R. canina* L. var. *corymbifera* (Borkh.) Boulenger × *R. dumalis* Bechst.] – 11 nálezov.

Telgárt, 2. 9. 2014, lokality (OPN): 4, 7;

Šumiac, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 18;

Obr. 8. *Rosa sherardii* Davies var. *sherardii*. A: časť plodiaceho brachyblastu; B: časť konára; C: kališné lístky; D: časť listovej stopky; E: prílistok; F1, F2: plod; G1: časť spodnej strany listu; G2: časť vrchnej strany listu. Mierka; 1 : C, E, G1, G2; 2 : D; 3 : F1, F2; 4 : A, B.

Fig. 8. *Rosa sherardii* Davies var. *sherardii*. A: part of fruiting short shoot; B: part of long shoot; C: sepal; D: part of axis of leaf; E: stipule; F1, F2: fruit; G1: part of leaf (underside); G2: part of leaf (upper side). Scale; 1 : C, E, G1, G2; 2 : D; 3 : F1, F2; 4 : A, B.

Obr. 9. *Rosa rubiginosa* L. – plod (hypanthium). Heľpa, 2014, foto: A. Soľtys-Lelek
Fig. 9. *Rosa rubiginosa* L. – fruit (hypanthium). Heľpa, 2014, photo: A. Soľtys-Lelek

Valkovňa, 3. 9. 2014, lokality (OPN): 27, 31;
 Pohorelá, 4. 9. 2014, lokality (OPN): 35, 36, 38, 42;
 Heľpa, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 46;
 Polomka, 5. 9. 2014, lokality (OPN): 47.

10. *R. rugosa* Thunb. – 1 nález.

Polomka, 5. 9. 2014, lokality: 49.

Ruža vráskavá (*R. rugosa*) je na Slovensku nepôvodný, často pestovaný druh, ktorý sme zaznamenali v intraviláne obce.

V sledovanej juhovýchodnej časti Národného parku Nízke Tatry sme zistili všetkých 6 taxónov hlohov uvádzaných na Slovensku i v strednej Európe (BARANEC, 1992) a 10 druhov ruží predstavujúcich viac ako polovicu druhov známych donedávna z celého územia NAPANT (CHRISTENSEN, 1992).

Tabuľka 1. Prehľad zistených taxónov hlohov (*Crataegus* L.) a ruží (*Rosa* L.) a počet ich nálezov na lokalitách s bázičným a nevápenatým substrátom

Table 1. The survey of hawthorns (*Crataegus* L.) and roses (*Rosa* L.) and number of their occurrences on localities with calcareous and non-calcareous substrate

Taxon	Lokalita	Šumiac (lok. č. 18-22)	Pohorelá (lok. č. 41-43)	Heľpa (lok. č. 44-46)	Telgárt (lok. č. 1-13)	Šumiac (lok. č. 14-17, 23-24)	Valkovňa (lok. č. 25-31)	Pohorelá (lok. č. 32-40)	Polomka (lok. č. 47-51)	Súčet lokalít
Substrát		bázičkový			nevápenatý					
<i>Crataegus laevigata</i>		1	1	-	-	-	-	-	-	2
<i>Crataegus monogyna</i>		1	1	1	1	-	1	1	-	6
<i>Crataegus rhipidophylla</i>		-	2	1	-	-	3	1	-	7
<i>Crataegus ×macrocarpa</i>		1	-	1	-	1	2	1	2	8
<i>Crataegus ×media</i>		-	-	-	-	1	-	-	-	1
<i>Crataegus ×subsphaericea</i>		1	-	2	-	-	2	-	-	5
<i>C. monogyna</i> × <i>C. laevigata</i> × <i>C. rhipidophylla</i>		-	-	-	-	-	-	-	1	1
Počet taxónov		4	3	4	1	2	4	3	2	
Taxóny spolu		5			6					
<i>Rosa canina</i>		4	-	3	5	2	5	4	3	26
<i>Rosa dumalis</i>		4	3	3	13	6	7	8	4	48
<i>Rosa inodora</i>		-	-	1	1	-	-	-	1	3
<i>Rosa pendulina</i>		1	-	-	-	1	3	1	-	6
<i>Rosa rubiginosa</i>		-	-	3	-	-	-	-	-	3
<i>Rosa rugosa</i>		-	-	-	-	-	-	-	1	1
<i>Rosa sherardii</i>		-	2	-	-	-	-	-	1	3
<i>Rosa tomentosa</i>		-	-	-	-	1	-	-	-	1
<i>Rosa ×subcanina</i>		2	1	2	11	5	6	7	4	38
<i>Rosa ×subcollina</i>		1	1	1	2	-	2	3	1	11
Počet taxónov		5	4	6	5	5	5	5	7	
Taxóny spolu		8			9					

Najčastejšími druhmi v území sú *Rosa dumalis* (48 lokalít), *R. ×subcanina* (38 lokalít) a *R. canina* (26 lokalít). Hlohy sa vyskytovali zriedkavo, z nich častejšie len *Crataegus ×macrocarpa* (8 lokalít) a *C. rhipidophylla* (7 lokalít). Iba na jednej lokalite sme našli *Rosa tomentosa*, *Crataegus ×media* i trojitého kríženca *C. laevigata* × *C. monogyna* × *C. rhipidophylla*. Prítomnosť 14 zistených variet ruží poukazuje na ich veľkú morfológickú variabilitu v sledovanom území. Najväčšou rôznorodosťou sa vyznačujú *Rosa canina* (3 variety) a *R. dumalis* (4 variety).

Rosa dumalis je jedným z najvariabilnejších druhov európskych ruží. Z 9 variet zaznamenaných v strednej Európe (POPEK, 1996) sme v hodnotenom území zistili 4 variety. Ďalšie formy s prechodnými znakmi medzi *R. dumalis* a *R. canina* priradíme ku *R. ×subcanina* (krížence s lysými nechlpatými listami) alebo k *R. ×subcollina* (krížence s rôzne hustým ochlpením).

K zaujímavejším zisteným varietam ruží patrí *Rosa tomentosa* var. *cinerascens* s obojstranne husto chlpatými listami a pílkovitými okrajmi, ktoré sú na rube i na okrajoch bez žliazok (POPEK, l. c.). Našli sme ju iba na jednej lokalite pri Šumiaci, v minulosti aj pri Liptovských Sliačoch, Liptovskej Lúžnej a pri Mýte pod Ďumbierom (SOLTYS-LELEK et al., 2013, 2014). V Poľsku ani v okolitých krajinách nie je príliš častá (POPEK, l. c.).

Ďalšou v strednej Európe pomerne vzácnou varietou je *Rosa inodora* var. *popekii*, ktorá má aspoň niektoré stopky plodov riedko alebo husto žliazkaté (POPEK, l. c.). Zaznamenali sme ju v Telgárte a v predchádzajúcom období pri Liptovských Sliačoch (SOLTYS-LELEK et al., 2013).

V sledovanom území ku vzácnym varietam patrí aj *Rosa canina* var. *deseglisei* vyznačujúca sa žliazkatými stopkami plodov. V rámci doterajších výskumov sme ju našli iba pri Brezne a pri Mýte pod Ďumbierom (SOLTYS-LELEK et al., 2014).

V rámci zaznamenaných hlohov k najvzácnejším patrí *C. ×media*. Tento ustálený kríženec *C. laevigata* a *C. monogyna* so stredoeurópsko-mediterránnym areálom (ZAJAČ, ZAJAČ, 2009), uvádzaný aj pod menom *C. ×intermixta* (Wenzig) Beck (BARANEC, 1992), bol zatiaľ na Slovensku zistený len v kolínnom stupni panónskej a karpatskej oblasti. Okrem súčasného nálezu pri Šumiaci sme ho doposiaľ našli na území Chráneného areálu Kopec pri Priechode, pri Liptovskej Štiavnici, Jasení a Hornej Lehote (SOLTYS-LELEK et al., 2012, 2013, 2014).

Porovnaním druhového zloženia hlohov a ruží na 11 lokalitách s bazickým substrátom pri Šumiaci, Heľpe a Pohorelej so 40 lokalitami na nevápenatom podlaží (tab. 1) sme medzi nimi nezistili významné rozdiely v počte zastúpených taxónov. Nepatrne nižšia druhová diverzita na bazickom substráte je pravdepodobne len dôsledkom oveľa menšieho počtu skúmaných lokalít, nakoľko vápence a dolomity sú v sledovanom území prítomné len ostrovčekovito a na nevelkých plochách. Ruže ako kalcifilné rastliny preferujú podlažie s vyšším obsahom vápnika, ale rovnako dobre rastú aj na piesočnatých, alebo hlinito-piesočnatých pôdach (POPEK, 1996).

ZÁVER

Dosiahnuté výsledky sú príspevkom k poznaniu druhového zloženia a chorológie hlohov a ruží Národného parku Nízke Tatry. Poukazujú na značnú taxonomickú diverzitu skúmaných rodov i na chýbajúce poznatky o rozšírení jednotlivých taxónov. Preto je potrebné aj naďalej venovať sa ich štúdiu.

Podakovanie:

Za determináciu a konzultácie pri obtiažnejších taxónoch hlohov ďakujeme Prof. J. Zielińskiemu z Instytutu Dendrologii PAN v Kórniku (Poľsko). Príspevok bol podporený grantom VEGA 2/0099/13.

LITERATÚRA

- BARANEC, T. 1992. *Crataegus* L. In: Bertová, L. (Ed.), *Flóra Slovenska* IV/3. Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, s. 465–492.
- BIELY, A. (Ed.) 1992. Geologická mapa Nízkych Tatier. Mapa 1: 50 000. Geologický ústav Dionýza Štúra, Bratislava.
- CHRISTENSEN, K. I. 1992. Revision of *Crataegus* Sect. *Crataegus* and *Nothosect*. *Crataeguineae* (Rosaceae-Maloideae) in the Old World. The American Society of Plant Taxonomists. Systematic Botany Monographs 35, s. 1–199.
- CHRISTENSEN, K. I. 1997. Typification of *Crataegus kyrtostyla* Fingerh. In: Wisskirchen, R. (Ed.), *Notulae ad Floram Germanicam I. Feddes Repertorium* 108, 1–2, s. 1–104.
- FUTÁK, J. 1980. Fytogeografické členenie. In: *Atlas Slovenskej socialistickej republiky. Slovenská akadémia vied a Slovenský úrad geodézie a kartografie*, s. 88.
- HÁBEROVÁ, I. 1968. Príspevok k poznaniu rozšírenia porastov s *Carex davalliana* na Horehroní. *Biologia*, Bratislava 23, 7, s. 530–535.
- HÁBEROVÁ, I. 1976a. Gesellschaft mit *Equisetum variegatum* im Horehron-Gebiet. *Acta Fac. Rer. Nat. Univ. Comenianae – Botanica* 25, s. 67–126.
- HÁBEROVÁ, I. 1976b. Pflanzengesellschaften der torfwiesen im horehron-Gebiet. *Acta Fac. Rer. Nat. Univ. Comenianae – Botanica* 24, s. 169–172.
- HÁBEROVÁ, I. 1979. *Caricetum diandrae* Jonas 32 auf dem Gebiete der Slowakei. *Acta Fac. Rer. Nat. Univ. Comenianae – Botanica* 27, s. 39–52.
- HÁBEROVÁ, I. 1999. Ekologické a socioekonomické hodnotenie flóry rašelinných lúk Horehronského podolia. *Geografické štúdie*, Banská Bystrica 6, s. 74–82.
- HENKER, H. 2000. Rosa. In: Hegi, G. (Ed.), *Illustrierte Flora von Mitteleuropa*. Band 4. Parey Buchverlag, Berlin, 108 s.
- HRABĚTOVÁ-UHROVÁ, A. 1956. Beitrag zur *Crataegus*-Taxonomie. *Spisy Přír. Fakul. Masaryk. Univ. v Brně* 378, s. 1–14.
- HRIVNÁK, R., OŤAHELOVÁ, H., KOCHJAROVÁ, J., DÚBRAVKOVÁ, D. 2009. Makrofytná vegetácia vodných nádrží Nízkych Tatier (Slovensko). *Bull. Slov. Bot. Spoločn.*, Bratislava 31, 2, s. 41–51.
- HROUDA, L., KOCHJAROVÁ, J., MARHOLD, K. 1990. Floristické pomery masívu Kráľovej hole (Nízke Tatry). *Preslia*, Praha 62, s. 139–162.
- JANJIĆ, N. 2002. Nova kombinacija u lepezolisnog ili krivočasičnog gloga, *Crataegus rhipidophylla* Gand. (Rosaceae). *Works of Faculty of Forestry University of Sarajevo* 32, 1, s. 1–7.
- JURKO, A. 1962. K problematike rozšírenia niektorých druhov ruží a hlohov u nás. *Biológia*, Bratislava 17, 3, s. 216–219.
- KOCHJAROVÁ, J., BLANÁR, D., HRIVNÁK, R. 2002. Zaujímavé nálezy cievnatých rastlín z Muránskej planiny a susediacich častí Slovenského rudohoria a Nízkych Tatier. *Bull. Slov. Bot. Spoločn.*, Bratislava 24, s. 117–126.
- KOCHJAROVÁ, J., ZALIBEROVÁ, M., JAROLÍMEK, I., BLANÁR, D., HRIVNÁK, R. 2005. Nové floristické a fytocenologické nálezy z Muránskej planiny a blízkeho okolia. *Bull. Slov. Bot. Spoločn.*, Bratislava 27, s. 109–120.
- MARHOLD, K., GOLIAŠOVÁ, K., HEGEDŮŠOVÁ, K., HODÁLOVÁ, I., JURKOVIČOVÁ, V., KMEŤOVÁ, E., LETZ, R., MICHÁLKOVÁ, E., MRÁZ, P., PENIAŠTEKOVÁ, M., ŠÍPOŠOVÁ, H., ŤAVODA, O. 1998. Papradňorasty a semenné rastliny. In: Marhold, K., Hindák, F. (Eds.), *Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska*. Veda, Bratislava, s. 333–687.

- MAZÚR, E., LUKNIŠ, M. 1980. Geomorfologické jednotky. In: Atlas Slovenskej socialistickej republiky. Slovenská akadémia vied a Slovenský úrad geodézie a kartografie, s. 54–55.
- POPEK, R. 1996. Biosystematyczne studia nad rodzajem *Rosa* L. w Polsce i krajach ościennych. Wyd. Nauk. WSP, Kraków. Prace monograficzne 218, 199 s.
- POPEK, R. 2002. Róże dziko rosnące Polski. Klucz-Atlas. Plantpress, Kraków, 112 s.
- POPEK, R. 2007. Dziko rosnące róże Europy. Officina Botanica, Kraków, 120 s.
- SOLTYS-LELEK, A., BARABASZ-KRASNY, B., TURIS, P., TURISOVÁ, I. 2012. Chorológia niektorých taxónov kritických rodov *Crataegus* L. a *Rosa* L. vo vybraných častiach Národného parku Nízke Tatry. Časť 1. Naturae Tutela 16, 2, s. 125–140.
- SOLTYS-LELEK, A., BARABASZ-KRASNY, B., TURIS, P., TURISOVÁ, I. 2013. Chorológia niektorých taxónov kritických rodov *Crataegus* L. a *Rosa* L. vo vybraných častiach Národného parku Nízke Tatry. Časť 2. Naturae Tutela 17, 2, s. 125–134.
- SOLTYS-LELEK, A., BARABASZ-KRASNY, B., TURIS, P., TURISOVÁ, I. 2014. Chorológia niektorých taxónov kritických rodov *Crataegus* L. a *Rosa* L. vo vybraných častiach Národného parku Nízke Tatry. Časť 3. Naturae Tutela 18, 1, s. 29–38.
- TURIS, P. 1994. Významná genofondová plocha vlhkomilných rastlín pri Heľpe v CHKO Muránska planina. Bull. Slov. Bot. Spoločn., Bratislava 16, s. 102–104.
- VĚTVÍČKA, V. 1992. *Rosa* L. In: Bertová, L. (Ed.), Flóra Slovenska IV/3. Veda, Bratislava, s. 42–89.
- ZAJĄC, M., ZAJĄC, A. 2009. Elementy geograficzne rodzimej flory Polski. Pracownia chorologii komputerowej IB UJ, Kraków, 94 s.
- ZIELIŃSKI, J. 1985. Studia nad rodzajem *Rosa* L. – systematyka sekcji *Caninae* DC. em Christ. Arbor. Kórnickie 30, s. 3–109.
- ZIELIŃSKI, J. 1987. Rodzaj *Rosa* L. In: Jasiewicz, A. (Ed.), Flora Polski. Tom 5. PWN, Warszawa, s. 7–48.

Adresy autorov:

Dr. Anna Soltys-Lelek, PhD., Ojcowski Park Narodowy, 32-045 Sułoszowa, Ojców 9, Poľsko, e-mail: ana_soltys@wp.pl

Dr. hab. Beata Barabasz-Krasny, PhD., Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN, Zakład Botaniki, Instytut Biologii, Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Poľsko, e-mail: beata_barabasz@poczta.onet.pl

RNDr. Peter Turis, PhD., Správa Národného parku Nízke Tatry, Lazovná 10, 974 01 Banská Bystrica, e-mail: peter.turis@soprs.sk

RNDr. Ingrid Turisová, PhD., Fakulta prírodných vied, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica, e-mail: Ingrid.Turiso@umb.sk

Oponent: Prof. RNDr. Tibor Baranec, CSc.